

اصول و مهارت‌های تربیت کودک ۲ تا ۷ سال
با رویکرد طیب‌گزینی

www.ketab.ir

سرشناسه: قیاض، فاطمه، ۱۳۶۴ -

عنوان و نام پدیدآور: مهارت‌های تربیت کودک ۲ تا ۷ سال با رویکرد طیب‌گزینی / نویسندگان فاطمه قیاض، احمد رضا اخوت.

مشخصات نشر: تهران: نشر قرآن و اهل بیت نبوت (ع)، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۲۲۱ ص:، جدول، نمودار.

فروست: از مجموعه کتب مهارتی حوزه انسان.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۹۰۰۷-۷

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: کودکان -- سرپرستی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام

موضوع: Islam -- Religious aspects -- Child rearing

موضوع: کودکان -- سرپرستی

موضوع: Child rearing

موضوع: تربیت خانوادگی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام

موضوع: Domestic education -- Religious aspects -- Islam*

شماره افزوده: اخوت، احمد رضا، ۱۳۴۷ -

رده بندی کنگره: BP۲۵۳/۴/الف۳م۹۱۳۹۵

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۶۴۴

شماره کتابشناسی سی: ۴۳۹۰۴۸۲

اصول مهارت‌های تربیت کودک ۲ تا ۷ سال با رویکرد طیب‌گزینی

نویسندگان:

احمد رضا اخوت، فاطمه قیاض

ویراستار علمی:

مریم ادیب، سارا شهید

طراح جلد:

محمد رضا اخوت

صفحه آرا:

مهدی جاودان

ناشر:

انتشارات قرآن و اهل بیت نبوت

شمارگان:

چاپ اول، ۱۳۹۵، ۲۰۰۰ نسخه

شابک:

۹۷۸-۶۰۰-۸۳۹۰۰۷-۷

قیمت:

۱۲۰,۰۰۰ ریال

مراکز پخش:

■ انتشارات قرآن و اهل بیت نبوت

تهران، بلوار کشاورز، خیابان ۱۶ آذر پلاک ۲۵ | تلفن: ۰۲۱-۸۸۳۹۰۵۷۰

■ مجمع مدارس دانشجویی قرآن و عترت دانشگاه تهران

تهران، میدان انقلاب، خیابان کارگر شمالی، بالاتراز کوچه رهنما، پلاک ۱۴۳۷، طبقه ۴

تلفن: ۰۲۱-۸۸۵۳۶۷۹۵ | www.QuranEtratSchool.ir

■ پخش کتاب فردا

قم، بلوار بسیج، میدان بسیج، خیابان ایرانی، کوچه ۴، پلاک ۲۱ | تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۴۶۹۹۲

نشر قرآن و اهل بیت نبوت

پخش کتاب فردا

۱۱.....	پیش سخن
۱۳	دعای امام سجاده علیه السلام در حق فرزندان شان
۱۷.....	مقدمه
۲۵.....	پیش گفتار: مؤلفه های اصلی تربیت در هفت سال اول
۲۹	۱. نطق
۳۰	۱-۱. نطق در کودکی
۳۲	۲. کلام
۳۳	۲-۱. کلام در کودکی
۳۵	۳. حواس؛ دروازه تعلیم
۳۶	۳-۱. حواس در کودکی
۳۹	۴. تربیت با در نظر داشتن توان های سه گانه کودک
۴۲	۵. مهم ترین اصل در تربیت کودک
۴۳	۶. طیب سازی نطق، کلام و حواس
۴۶	۷. مسائل و سؤالات تربیتی این دوره

فصل اول: طیب سازی حواس و عواطف کودک ۴۹

۱. اصول توانمندسازی نیروها ۵۱
۲. راهکارهای توانمندسازی نیروهای حسّی کودک ۵۳
- ۲-۱. راهکارهای مهارتی عمومی ۵۴
- ۲-۱-۱. الگوبودن برای صفات و رفتارهای نیکو ۵۵
- ۲-۱-۲. تنظیم ذائقه کودک از طریق خوراکی های طیب ۵۷
- ۳-۲. تقویت حواس لامسه و بویایی ۶۲
- ۲-۱-۲. پرورش میل به طیبات و دوری از خبائث ۶۳
- ۲-۱-۵. انس دهی کودک با مفاهیم، مکان ها و اشخاص دینی ۶۵
- ۲-۶. مسئولیت و محافظت از ادراکات ۶۹
- ۲-۷. تسهیل یادگیری اکتشافی ۷۱
- ۲-۱-۸. بازی های هدایتی ۷۳
- ۲-۱-۸. آموزش مهارت ها ۷۶
- ۲-۲. راهکارهای مهارتی اختصاصی ۷۷
- ۲-۲-۱. هدایت رفتارها و امیال سازش رانرژی کودک ۷۷
- ۲-۲-۲. ایجاد محدودیت برای تریزیون، بازی ها و کارتون ها ۸۸

فصل دوم: طیب سازی کلمات و کلام کودک ۹۵

۱. اصول بهره مندی از کلمات طیبیه ۹۷
۲. راهکارهای توانمندسازی کلام کودک ۱۰۱
- ۲-۱. راهکارهای مهارتی عمومی ۱۰۲
- ۲-۱-۱. الگوبودن برای صفات و گفتارهای نیکو ۱۰۵
- ۲-۱-۲. برقراری ارتباط کلامی مناسب (توجه به ساختار کلام) ۱۰۷
- ۲-۱-۳. شیوه گفت وگو با فرزند و انواع آن (توجه به محتوای کلام) ۱۱۱
- ۲-۱-۴. کاستن از فشار اجبارها با گفت وگو به سبکی دیگر ۱۲۱
- ۲-۱-۵. روابط کلامی والدین بایکدیگر ۱۲۵
- ۲-۱-۶. آموزش لغات و واژگان طیب ۱۲۷

۱۳۰. ۲-۱-۷. مراقبت و محافظت از یادگیری کلام در محیط‌های مختلف
۱۳۱. ۲-۲. راهکارهای مهارتی اختصاصی
۱۳۱. ۲-۲-۱. تشویق و تنبیه کلامی
۱۳۳. ۲-۲-۲. کلام ناپسند کودک
۱۳۵. ۲-۲-۳. دروغ‌گویی!
۱۳۷. ۲-۲-۴. پرحرف یا کم حرف بودن
۱۳۸. ۲-۲-۵. لکنت

فصل سوم: ندرپاشی باورهای زیبا در کودک ۱۴۱

۱۴۳. ۱. اصرار بهره‌مندی از پروزات طبیب
۱۴۶. ۲. راهکارها: توانمندسازی پروزات کودک
۱۴۸. ۲-۱. راهکارهای مهارتی
۱۴۹. ۲-۱-۱. الگوهای باورها، صفات و اقوال زیبا
۱۵۳. ۲-۱-۲. نظر، سکوت و کام والدین
۱۵۶. ۲-۱-۳. شکل‌گیری حس اعتماد و ایمان
۱۶۰. ۲-۱-۴. کیفیت روابط والدین و یکدیگر
۱۶۵. ۲-۱-۵. حفظ حیا و مراقبت از آن
۱۶۵. ۲-۱-۶. پرورش دیگرخواهی و انسان دوستی
۱۶۸. ۲-۱-۷. بخشودن و زود راضی شدن از کودک
۱۷۱. ۲-۱-۸. شناخت و کنترل هیجانات
۱۷۳. ۲-۱-۹. آموزش اذن
۱۷۶. ۲-۱-۱۰. برنامه‌ریزی آموزشی
۱۷۸. ۲-۱-۱۱. سخت‌کوشی
۱۸۰. ۲-۲. راهکارهای مهارتی اختصاصی
۱۸۰. ۲-۲-۱. اصلاح رفتارهای نامطلوب و نطق‌شناسی
۱۸۳. ۲-۲-۲. حفظ حرمت و کرامت کودک
۱۸۵. ۲-۲-۳. لوس شدن

فصل چهارم: تأمین رزق طیب برای پروراندن کودک ۱۸۹

۱. اصول بهره‌مندی از رزق طیب ۱۹۱
۲. راهکارهای تأمین رزق مادی و معنوی مناسب برای کودک ۱۹۳
- ۲-۱. راهکارهای مهارتی عمومی تأمین رزق طیب ۴۹۱
- ۲-۱-۱. مراقبت از نیازهای عاطفی مادر ۱۹۵
- ۲-۱-۲. نقش متفاوت پدر و مادر در تأمین رزق ۱۹۷
- ۲-۱-۳. شان دادن ویژگی‌های یک روزی رسان خوب ۱۹۹
- ۲-۱-۴. رزق مناسب و شکوفاشدن توانمندی‌های پایه کودک ۱۹۹
۱. اصول آموزش عقاید پایه توحیدی در کودکی ۲۰۱
- ۳-۱. آریب‌ها - معنویت ۲۰۳
- ۳-۲. اثربخشی والد ۲۰۵
- ۳-۳. استفاده از تمثیل در تربیت باورهای دینی کودکان ۲۰۶
- ۳-۴. استفاده از تمثیل در آموزش خدا ۲۰۷
- ۳-۵. کوتاه سخن گفتن از خدا ۲۱۰
- ۳-۶. استفاده از تمثیل در آموزش معاد ۲۱۰
- ۳-۷. فهم لزوم تغییر در جهت مثبت ۲۱۱
- ۳-۸. فهم حمد و زیبایی و میل به کمال ۲۱۲
- ۳-۹. باورمند کردن کودک از طریق توجه دادن به طبیعت ۲۱۲
- ۳-۱۰. یاد خداوند در شادی‌ها ۲۱۳
- جمع‌بندی ۲۱۵

منابع ۹۷

دعای امام سجاد علیه السلام در حق فرزندان

- ای خداوند، بر من حسان کن و فرزندانم را برایم باقی گذار و شایستگی شان بخش و مرا از ایشان بهره مند گردان.
- ای خداوند، برای من، عمر سال بر منم ای و بر زندگانی شان بیفزای. خردسالان را پرورش ده. ناتوانان توانا گردان. دینشان و اخلاقشان به سلامت دار. در جانشان و جسمشان و در هر کار از کارهایشان که روی در من دارد، عافیت بخش و وظیفه روزی ایشان، برای من و بردست من بپوش گردان.
- ای خداوند، فرزندان مرا همه نیکان و پرهیزگاران و بیسایان قرار ده.
- و چنان کن که فرمانهای تو را بشنوند و اطاعت کنند، یاران تو را حسان، نیکخواهان و با دشمنان تو دشمنان و کینه توزان باشند. آمین
- بار خدایا، بازوی من به نیروی فرزندانم توانا گردان و به آنان، نابسامانیها من به سامان آورو به ایشان، شمار یاران من فزونی ده و مجلس من به وجود ایشان بیارای و نام من به ایشان زنده دار و در غیاب من ایشان را کارساز من گردان و به ایشان یاریم ده که بر حاجت خود دست یابم. ای خداوند، چنان کن که فرزندان من دوستدار من باشند و بر من مهرورزند. روی دلشان با من باشد و دریاری من پایدار باشند. فرمانبرداران من باشند نه عصیانگران و نه نافرمانان و نه مخالفان و نه خطاکاران.

■ بار خدایا، مرا به تربیت ایشان و تأدیب ایشان و نیکی و مهربانی در حق ایشان یاری فرمای.

■ ای خداوند، مرا و نسل مرا از شیطان رجیم در پناه خود دار. تو ما را آفریده‌ای و به نیکی امر کرده‌ای و از بدی نهی و به ثواب آنچه ما را بدان امر کرده‌ای مشتاق و از عقاب آن بیمناک. برای ما دشمنی ساخته‌ای همواره در کار نیرنگ و فریب ما. در اموری بر ما جیره‌اش گردانیده‌ای که ما را بر او چیرگی نداده‌ای. در درون سینه ما جایش داده‌ای و چون خون در رگهای ما روانش گردانیده‌ای. اگر ما از او غافل شویم، او از ما غافل نشود. اگر ما فراموشش کنیم، او ما را فراموش نکند. عقاب تو را در نظر ما ناچیز می‌نماید و ما را از یگری جزو بیم می‌دهد. اگر آهنگ گناه کنیم، در ارتکاب آن دلیرمان گرداند و اگر آهنگ نریزیم، به نسیه می‌کند. از گردن آن بازمان دارد. برای ما هر چه می‌طلبید هواهای نفسانی است و به هر به اشارت می‌کند اعمال شبهه‌آمیز. اگر وعده دهد، وعده‌اش دروغ است و اگر تروری، دل ما برانگیزد، خود به خلاف آن برخیزد. ای خداوند ما، اگر مکش را از ما باز نگردانی، ما را همان کند و اگر ما را از تب‌هکاریهایش درمان نداری، پای ثبات ما بلغزاند.

■ بار خدایا، به قدرت خویش مقهورش کن که ما را اساطه نیابد، تا آنگاه که دست دعا به سوی تو برمی‌داریم نگذاری که سوی ما راه جوید و در صورتی که صون ماندگان از کید او در آییم.

■ بار خدایا، هر چه از تو خواسته‌ام به من عطا کن و چراغ من برآور. و چون بر عهده گرفته‌ای که دعای من به اجابت رسانی، پس دعای مرا از راه خود مران. و چون خود مرا به دعا فرمان داده‌ای، دعای من از آن پیشگاه محبوب مبارک ای خداوند، از فضل خویش هر چه سبب اصلاح من در دنیا و آخرت شود، به من عطا کن، خواه آن را بر زبان آورده باشم یا فراموش کرده باشم، آشکار کرده باشم یا پنهان داشته باشم، دیگران را از آن آگاه کرده باشم یا از دیگران پنهان کرده باشم.

■ خداوندا، چنان کن که در همه حال به درخواستی که از تو می‌کنم در زمره مصلحان درآیم و به چیزی که از تو طلب می‌دارم در شمار کام یافتگان و به توکل بر تو در عداد آن کسان که دست رَدشان بر سینه زده‌ای.

- ای خداوند، در شمار آنانم بر که خو گرفته اند پناه جستن به تو را و سودها برده اند از سودای با تو و پناه گرفته اند در مامن عزت تو و تواز خزانه فضل و نعمت خویش به فراوانی روزی حلالشان داده ای و به جود و کرم تو فراخ نعمتی یافته اند و به تواز ذلت به عزت رسیده اند و از جور و ستم ستمکاران در سایه دادگری تو غنوده اند و به رحمت تو از بلا رهیده اند و به توانگری تو از بینوایی به توانگری رسیده اند و به یمن تقوای تو از گناه و لغزش و خطا در امان مانده اند و به طاعت تو به خیر و رشاد و صواب توفیق یافته اند و به قدرت تو میان ایشان و گناهان مانع پدید آمده است، آن کسان که همه معاصی تو را ترك گفته اند، و در عوار رحمت تو خفته اند.
- ای خداوند، همه این موهبتها را به توفیق و رحمت خود به من ارزانی دار و ما را از عذاب دوزخ نره دار. همه ما، این مسلمان و زنان مسلمان و همه مردان مؤمن و زنان مؤمن را در این جهان مجازن و آن جهان آینده، هر چه برای خود و فرزندانم از تو طلب داشته ام عنایت فرما، زیرا تو نزدیک و اجابت کننده ای، تو شنوایی و دانایی، تو عفو کننده ای و آمرزنده ای، تو مشفق و مهربانی. راد این دنیایکی ده و در آخرت نیکی ده و از عذاب آتش حفظ فرما.

رشد در قرآن به معنای طی کردن مراتب فطری در بستر بلوغ طبیعی است. لذا از جنس دریافت نور است و غایت آن قرب و کمال و رسیدن به مقام خلیفه الهی است. در روانشناسی و فرهنگ عمومی در جامعه، هدف رشد، ارتقای توان‌های شناختی، تعادل در امور زیستی، بهبود روابط اجتماعی، استقلال، مدیریت هیجانی است اما برخلاف تعاریف علمی و عرفی از رشد، قرآن کریم غایتی فرارزایی مادی برای انسان در نظر داشته، و ابعاد مادی به عنوان بستر و ابزاری برای حاصل شدن آن است.

بر خورداداری از رشد دارای فرایندی تدریجی، مرحله‌ای و به هم پیوسته است. بر اساس تحلیلی که از آیات قرآن و روایات به دست می‌آید می‌توان این مراحل را در شش دوره پنج تا هفت ساله به صورت متمایز مشاهده کرد.^۱ هر یک از دوره‌ها دارای اقتضانات و توانمندی‌ها، غایت‌ها و مسیرها و در عین حال آسیب‌های خاص خود بر اساس سیرهای متفاوتی می‌گذرند. این امر، لزوم آشنایی با هر دوره را به صورت تفصیلی بر طبق قرن و روایات روشن می‌سازد. همچنین عدم آشنایی با شاخصه‌های دوره‌های اول تا سوم موجب سردرگمی والدین،

۱. «أَصْرَفَ عَنْ آيَاتِ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الْغَيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ» (سوره مبارکه اعراف، آیه ۱۴۶)

«يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا» (سوره مبارکه جن، آیه ۲)

«وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ» (سوره مبارکه بقره، آیه ۱۸۶)

۲. به کتاب فرایندشناسی رشد از همین مجموعه رجوع شود.

مربیان و نهادهای مختلف تربیتی برای برنامه‌ریزی در سنین مختلف شده و آن‌ها را به سمت بی‌تفاوتی نسبت به تربیت، بد تربیتی و در نهایت مصرف‌کنندگی صرف، از نظریات تربیتی غربی سوق می‌دهد. طبیعی است اگر این بهره‌مندی بدون نقد و تفکر باشد، نهایتاً فرزندان این مرز و بوم را به غایت‌ها و مقصدهای مفروض آن نظریات نزدیک می‌سازد؛ نظریاتی که اغلب حول محور مادی‌گرایی، خودگرایی و دنیاگرایی تدوین یافته‌اند.

یکی از شاخصه‌های مهم در رشد و تربیت دینی شناخت ولی و سرپرست در تمام دوره‌های رشد، طاعت از اوست. ولی به معنای مرجعی برای فهم باید و نبایدها و تسهیل‌گری برای رساندن فرد به غایت‌هاست. از آن‌جا که انسان در همه حال موجودی نیازمند است، هیچ‌گاه از رجوع به ولی بی‌نیاز نیست. در عین اینکه مصادیق ولی در هر دوره از رشد متفاوت است اما باید در راستای نظام وراثت الهی بوده و زمینه‌پذیرش ولایت الله را فراهم کند. والدین یا مراقبان اصلی در دور اول رشد، طرف‌کننده نیازهای مادی و معنوی کودک‌اند. والدینی که اصول خود را در تربیت فرزندان، بر اصول الهی منطبق نگردانند و بر طبق خواش‌های نفسانی یا منابع دیگر باید و نباید، تربیتی را تعسف و اجرا کنند، از دایره ولایت و تربیت الهی خارج می‌گردند.

آنچه در تربیت و ادب الهی کودکان اهمیت دارد، بهره‌مندی از فطرت پاک و الهی آنها و جلوگیری از آسیب‌های احتمالی به آن است. فطرت به عنوان گوه‌ری که خدا انسان را بر آن سرشته است، قدرت فهم خوبی‌ها و بدی‌ها را داشته و در هر دوره، با رشد، قدرت شکوفایی خاص و متمایزی با دوره‌های دیگر رشد دارد. باور به حضور گویا پاک فطرت در انسان از همان بدو تولد، روشن‌گر مسیر کلی تربیت در دوره‌های مختلف رشد خواهد بود. نظام‌های تربیتی که انسان را دارنده ذات شریر و گنهکار می‌دانند از روش‌های تربیتی خشن، سخت و محدودیت‌زایی ندارند و آن‌هایی که روان نوزاد را لوح سفید می‌دانند، نقش مهمی برای تربیت بیرونی و القائات محیطی در ایجاد انگیزش بیرونی نسبت به انگیزش‌های درونی و اراده فرد در شکل‌دهی به رفتارهایش قائل هستند. خداوند، انسان را بر مبنای فطرت پاک و خداجو خلق کرده و فجور و تقوایش را از همان ابتدا به او الهام کرده است.^۱ بنابراین تربیت

۱. «وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا * فَأَنشَاهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا (سوره مبارکه شمس، آیه ۷-۸) / و قسم به جان آدمی و آن کس

چیزی جز پرورش و شکوفا کردن فطرت نهاده در وجود کودک نیست. عدم اهتمام به تربیت در مسیر فطرت، موجبات ظهور صفات و ویژگی‌هایی با سیری منفی را رقم می‌زند.

تربیت در دوره اول رشد، دارای اهمیت حیاتی است. هر نقش و تأثیری در این سنین مانند نقش برسنگ ماندنی و پایدار است.^۱ نطق و درونیات کودک در این دوران آنقدر انعطاف دارد که مانند موم هر نقشی را به خود گرفته و منعکس می‌سازد. یکی از شواهد این حقیقت، تأثیرپذیری بالای کودکان در این دوره است. با افزایش سن میزان این تأثیرپذیری کم‌تر و اختیار در رشد بیشتر می‌شود. بنابراین تربیت در دوران جنینی نسبت به دو سال اول زندگی، و دو سال اول زندگی نسبت به ۲ تا ۷ سالگی از اهمیت بیشتری برخوردار است. مرحله اول رشد را که به صورت تقریبی ۷ سال است، می‌توان شامل چهار مرحله زیر دانست:

۱. مرحله پیش از تولد: د نطفه و حین آن

۲. مرحله جنینی

۳. مرحله کفالت (از تولد تا حدود ۷ سالگی)

۴. مرحله تکلم (حدود ۲ تا ۷ سالگی)

شناخت توانمندی‌ها و قابلیت‌ها، در دوران برناه‌ریزی برای رساندن کودک به غایت هر دوره، فهم مسیرها و مهارت‌های تربیت و جمع‌بین‌آشنایی با آسیب‌ها و محدودیت‌هایی که کودک را در هر زیرمرحله تهدید می‌کند از لوازم تربیت صحیح در این دوره است. در نظر داشتن غایت‌های بلند و خداگرایانه برای کودک در همه دوران رشد، از رفتارها و روش‌های تربیتی نامناسب، خودخواهانه و کوتاه‌مدت جلوگیری کرده و فضای خانوار را آکنده از معنویت، صداقت و مهربانی می‌کند.

که آن را (آفریده و) منظم ساخته، * سپس فجور و تقوا (شر و خیرش) را به او الهام کرده است.

﴿فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ (سوره مبارکه روم، آیه ۳۰) / پس روی خود را متوجه آیین خالص پروردگار کن! این فطرتی است که خداوند، انسان‌ها را بر آن آفریده؛ دگرگونی در آفرینش الهی نیست؛ این است آیین استوار؛ ولی اکثر مردم نمی‌دانند!

۱. قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ الْعِلْمُ مِنَ الصِّغَرِ كَالنَّقْشِ فِي الْحَجَرِ. علم کودکی مانند نقش بر روی سنگ است. بحار

الأنوار (ط - بیروت)، ج ۱، ص: ۲۲۴

غایت یا نهایت رشد در هفت سال اول، هدایت نطق^۱ و تعلیم کلام به گونه‌ای است که زمینه رشد بهتر در دوره‌های بعد را فراهم سازد. نطقی که توان فرد را در تفکر تفصیلی و متمایز دیدن موضوعات فراهم کند و کلامی که قابلیت بیان درونیات را ایجاد کرده و زمینه‌ای برای شکل‌دهی به باورهای زیبا و توحیدی شود. روح حاکم بر تربیت در این دوره بسترسازی و انس‌دهی با طبیات^۲ است. فراهم کردن بسترهای طبیب، پاکیزه، به دور از گناه و نازیبایی‌ها از اصول کلی تربیت در این دوره است. نطق، کلام، حواس و طبیات چهار کلیدواژه اصلی در چیدمان اصول و مهارت‌های تربیتی دوره اول رشد می‌باشند. نطق، کلام و حواس از ابزارها و دارایی‌های کودک‌اند که با محوریت قراردادن طبیات باید تأدیب شده و شکل گیرند.

هدف از نگارش این کتاب، ارائه مهارت‌های تربیتی مربوط به دوره اول رشد برای والدین و مربیان و هم‌چنین بیان تربیتی جامعه است. این کتاب بر مبنای ۴ کتاب بنیادی: ۱- دوره‌های رشد تفکر اجتماعی، پیش تولد تا آغاز تکلم، ۲- معناشناسی طبیب، ۳- فرایند شناسی طبیب و ۴- نظام‌سازی طبیب نگارش شده است^۳ و تلاش کرده است تا به سوالات زیر پاسخ دهد:

- تربیت در ۷ سال اول زندگی باید بر چه اصولی باشد؟
- نقش والدین در هر زیر دوره چگونه است؟
- کودک در هر زیر دوره، دارای چه توانمندی‌هایی است؟
- غایت‌ها و شاخصه‌های موفقیت در تربیت در هر زیر مرحله چیست؟
- اقداماتی که والدین یا مربیان در راستای نزدیک کردن کودکان به غایت‌های اصلی می‌توانند انجام دهند کدام‌اند؟
- چه آسیب‌هایی برای هر زیر مرحله ممکن است رخ دهد و راه پیشگیری یا درمان آن آسیب‌ها چیست؟
- مهارت‌های لازم در هر دوره که والدین و مربیان می‌توانند به کار گیرند، کدام است؟

۱. نطق عبارت است از بروز درونیات، اعم از خیال، باور، تفکرات و امیال است. این مفهوم در فصل‌های آتی بیشتر تبیین می‌شود.

۲. این مفهوم در فصل‌های آتی تبیین می‌شود.

۳. انتشارات قرآن و اهل بیت نبوت علیه‌السلام

- از چه طریق می‌توان رشد موفقیت‌آمیز در پایان دوره اول رشد را ارزیابی کرد؟
 - چگونه می‌توان بستر رشد مناسبی را در این دوره برای آموزش آخرت‌گرایی به کودک ایجاد کرد؟
- کتاب حاضر دارای یک بخش مقدماتی در قالب پیش‌گفتار و چهار بخش اصلی است. در بخش مقدماتی به تبیین مفاهیم اصلی و مؤلفه‌های تربیت در این دوره پرداخته شده است. در چهار بخش بعدی، مهارت‌های مربوط به هریک از زیرمرحله‌ها با توجه به مؤلفه‌های اصلی تربیت ارائه شده است.

خوانندگان محترم می‌توانند بعد از مطالعه کتاب نظرات ارزشمند خود را اعلام کنند.^۱